

Kovács István: Egy művészember vallomása Somogyi Győzőről

Van egy vallomás, amely világra eszmélkedésem, vagyis 1956 ősze óta lüktet bennem, s a legváratlanabb pillanatokban olykor ma is megdelejez áramával. Egy mondatnyi konfesszió, amelyet én sohasem mertem kimondani. Szeméremből? Gyávaságból? Merthogy akihez szólt volna, azt évtizedeken át jobbára cédaként igyekeztek a nagyvilágnak bemutatni... S nem kevesen buzgólkodnak ma is ezt tenni. „Szerelmes vagyok a magyar népbe...” Ezt a korán torkomra forradt vallomást Somogyi Győző úgy mondta ki a mindennél fenségesebb művészetről s a gyarlóság és erény abroncsába fogott létezésről tett életgyónásában, mintha mi sem volna természetesebb ennél.

Somogyi Győzöt ez a cselekvő mámor élteti. A szerelem, amely Isten közelébe emeli az embert, s akit társává tehet a teremtésben... Akit a lélek kiszámíthatatlan, varázslatos rezdülésével művésszé avathat.

Somogyi Győzöt a lélek izgatja, amelynek szervezője az emlékezet is. A lélek izgatja a halálig fáradt öregasszony linóleumba metszett, egymásra roskadó arcvonásaiban. A tussal papírra-hóra rajzolt, végtelenbe, örökkévalóságba távolodó katonákban, akik a messzi haza magasából nézve a hétmérföldes csizmában grasszáló halál lábnyomai. Így követhetik őket a siratóasszonyok. A lélek izgatja a szocializmus feketevonatainak krampácsoló népében, a barikádalmot látott, utcakövezetbe szürkült munkásokban, akiknek kátrányosan sercegő élete pokoli sugárúttá dermed a művész szitanyomatában. A pesti srácokban, akiknek világot sokkoló szabadságszeretete a körúton megállította, lángba borította a zsarnokság magabiztos tankjait...

A lélek izgatja arcképcsarnokai hőseiben, magyar királyaiban és szentjeiben, családtagokat, barátokat megörökítő portréiban, csataképeinek és tájképeinek miniatűr háttér-, és élénk magasodó főalakjaiban. A földi létet a véres csata után már mennyországból figyelő, felhőkbe mosódó huszárokban. A kalotaszegi tájban aranyló dombháton napóra-mutatóként delet jelző távoli juhászban és a leányát aggódva kézen fogó asszonyban, akinek viselete bár sziporkázóan keleties, tekintetében ott az az árvaság gyásza.

A kalotaszegi tájat nehezként lezáró Érchegység az Olümposzra emlékezteti a művészt, akit a görög táj döbentett rá a hazai pannon világ napfénytől tobzodó színeire. A grafikáit, rajzait pártoló, az ugyancsak pannonföldi Iszkázzról elindult költő intése „*Maga fössön!*” egész életét meghatározta. Így Nagy László szelleme és lelke minden ecsetvonásában fölsejlik. De ott van a szépség nagy középkori festőmestereinek szakmai tudása és szellemi öröksége is.

Isten létének érzékelhető és valóságosan is létező tere a természet, amelyet tönkret lehet, elpusztíthat, de műalkotásként építhet is az ember. Az érintetlen, a teremtéssel összhangban formált táj egy-egy egésként megjelenített darabkáját festve a művész mintha bibliai közelképekben ábrázolná a tenyérként kinyíló Káli-medence életvonalait, a Csontváry Kosztká Tivadar fehér háromszögekre tépett látomásaival telehintett Balatont vagy a mai országhatárok között maradt várak talán legszebbikét, Boldogkővárárt. És a dombok hajlatában meghúzódva is tornyokkal az égig érő templomokat, a hitüket megőrző és továbbadó közösségek otthonait.

Somogyi Győzöt a lelkek izgatják. A lelkek, amelyek Szent Ágostont idézve „maguk is változandók és csak az Istenben tapadtan lesznek állandók. Máskülönben talán tovasietnének és belevesznének a pusztulásba”. Ezért örökíti meg őket. Mert Somogyi Győző egész élete, mindennapi munkája és művészete a pusztulás, a pusztítása elleni harc. Ezért szervez hagyományörző huszárcsapatot, fest történelmi zászlókat, s küzd, hogy a zászlóknak, mint annyi más országban, nálunk is legyen ünnepnapjuk. Ezért varr huszárcsákót, kasírozza az égboltra a történelmi haza térképét, folytat rendületlen harcot a tájért, tart lovat, rackajuhot... És évtizedekkel ezelőtt ezért kezdett neki társával, Korényi Dalmával a kolhozosítással halálra ítélt falu, Salföld életre-keltésének. Mindezt miért? Isten iránti alázatból és egy nép iránt érzett szerelemből...